

QUADERNS
D'ORTOGRAFIA
CATALANA

DICTATS
i
ACTIVITATS ORALS

Recull dels exercicis dels Quaderns d'Ortografia
Catalana que exigeixen una activitat oral
simultània del mestre o la mestra.

QUADERN 1

4

–**A mi** em sembla que això de trobar un **cocodril** pot estar relacionat amb aquesta nova manera de néixer, **això** que en diuen nens proveta. **L'altre** dia, els pares comentaven que hi ha criatures que no es fan dins la panxa de la mare, **sinó** que creixen dins d'una ampolla, **o** d'una garrafa, **no** ho vaig entendre bé del tot. **Potser** el contenidor li ha fet de panxa al cocodril. **Ho dic** perquè, quan el contenidor és obert, **em fa pensar** en la boca d'un cocodril. **Estic** segur que aquest assumpte va per aquí -va explicar-nos en **Secall**.

–**Calla**, ximple! **D'on** ho has tret, això dels nens

dins una ampolla? **Tu has sentit** campanes i no saps on –va etzibar-li la **Pepa** amb la seva veu de tro–. **De vegades, Secall**, penso que et falta un bull.

Jo no sé com va arribar el cocodril al **contenidor**. **Potser** no ho arribaré a saber mai, **però** el que importava era que en aquells moments el tenia a casa i que aquesta història no correu massa de pressa.

Ho diem a la colla, de Jaume Cela

QUADERN 2

10

Hi pot haver diverses maneres de pronunciar aquests rodolins segons l'àrea geogràfica. Qui ho dicti haurà de fer-ho remarquant amb una mica més d'èmfasi les paraules finals. Pot ser molt útil el magnetòfon.

La solució que aquí es dona coincideix amb la pronúncia més generalitzada.

lloc/xoc: **de debò**

son/món: **fals**

coix/boix: **de debò**

pols/dolç: **de debò**

nou/tou: **fals**

nord/port: **de debò**

gol/molt: **fals**

com la **o** de **groc**

Roc xoc nord

prop son port

lloc nou gol

com la **o** de **llop**

món pols molt

coix dolç

boix tou

11

Hi pot haver diverses maneres de pronunciar aquestes paraules segons l'àrea geogràfica. Qui ho dicti haurà de fer-ho repetint diverses vegades cada paraula. Pot ser molt útil el magnetòfon.

La pronúncia més generalitzada és la següent:

Pronunciem com **SET**: cel, vers, gel, verd, ferro, arrel, terra, premi.

Pronunciem com **PEIX**: pell, gest, greix, rei, gens, temps, lleig, anell.

18

Sóc una màquina de **cosir** i em dic «**Cosidora**». La meva història no és com la de qualsevol **objecte**. He viscut molt.

Recordo bé aquell dia perquè va ser molt **important** per a mi. Era el primer dia que l'**amo** de la **botiga** m'havia **posat** a l'aparador.

Tots els qui passaven per aquell carrer s'**aturaven** a mirar-me. Era lluent, **bonica** i nova; **ho reconec**: feia goig!

Es **notava** que tenia ganes de treballar. La gent entrava i demanava el preu. Va venir un senyor i va

explicar que ell era sastre; també unes quantes **modistes**.

Una dona grassa i una noia de cabells negres i arissats varen dir que em necessitaven. La noia tenia els ulls **rodons** (**ho recordo** com si fos ara). La dona grassa era la mare. Decidiren **comprar-me**.

La meva mestressa es deia Ramona i la filla Emília. Varen instal·lar-me al menjador de casa seva.

La cosidora, de Roser Capdevila

30

–Ets de debò? –va preguntar l'Ernest a la figureta del pessebre que havia descobert que es movia, mentre l'**enfocava amb** la llanterna.

Tot protegint-se de l'enlluernament **amb** el braç, l'altre va respondre:

–Sóc cosmonauta, i **vinc** d'una galàxia de prop d'aquí. **Em** vaig despistar i el plat volador ha quedat sota l'escriptori del teu pare. No el toquessis pas!

–Et pescaran –va dir l'Ernest–. El pare no, perquè **sempre** té el cap a la feina, però la **mare** és segur

que et pescarà...

–T'aconsello que m'ajudis a evitar-ho, pel vostre bé. **Em** veuria obligat a arrasar el pis.

«Quin milhomes», va pensar l'Ernest. «**Amb** un cop de **planxa**, la mare el podria aplanar com un full de calendari». Però, per educació, va desviar la **conversa** i li va preguntar què **menjava**.

–Estic servit per sis mesos –va respondre el **cosmonauta**.

Explorador celeste a la deriva, de Pere Calders

55

Caldrà llegir amb claredat els mots, de forma que no hi hagi dubte de si acaben o no amb so de **T**. Pot ser útil l'ús del magnetòfon. Cal tenir molta cura d'acomodar la pronúncia a les característiques lingüístiques de l'àrea geogràfica de l'escola.

QUADERN 3

2

Cal posar una mica d'èmfasi en l'entonació. Pot ser molt interessant gravar-ho i fer servir la cassette a l'hora de corregir.

- Què hi has guanyat?
- Ara tindrem formigues!
- Sembla el mercat de Calaf!
- Saps què vaig veure?

- Déu meu, sí que és tard!
- De qui et rius?
- Tanqueu el balcó!
- Vols dir que és veritat?
- Què vols, tu?
- Home a l'aigua!
- L'he vist, l'he vist!
- Per què no em salven, els meus mags?

- D'on deu haver sortit?
- Jo no en tinc ni idea!
- I tu, què hi dius?
- No el toquessis pas!
- Calla i fes el que et dic!
- Voldries fer-me un favor?

5

Aleshores l'Ernest preguntà al cosmonauta que havia aterrat per error al seu pis i havia pres forma de figureta de pessebre:

- I no portes casc de plàstic ni vestit de l'espai?
- Són antigalles, això. Nosaltres prenem un compensador de pressions per via oral.
- I la gravetat?
- Prenem una altra mena de pastilles. Però deixa-ho estar, que no ho entendries. El que has de fer és ajudar-me a sortir d'aquí...

–Com?

–El teu pare carrega l'encenedor amb un líquid americà, «Gazonol». Ja saps què vull dir, oi?

–Sí, és un pot de llauna aplanat, amb una mena de comptagotes en un extrem.

–Exacte. M'has d'ajudar a carregar el plat volador amb aquest líquid.

Explorador celeste a la deriva, de Pere Calders

11

Un dia una llebre es va trobar un eriçó i li va dir:

–Podries passar, eriçó, si no fos que tens les cames tortes i que **t'entrebanques**.

L'eriçó es va enfadar i va respondre:

–Ja saps de què et rius? Les meves cames tortes poden córrer més que les teves tan dretes. **Deixa'm anar** a casa un moment, i després tu i jo podem fer una cursa.

L'eriçó se'n va anar a casa seva i va dir a la seva muller:

–**M'he** barallat amb una llebre i ara ella i jo farem una cursa.

I llavors **se'n van anar** cap a un camp llaurat, on la llebre **l'esperava**. «Tu **amaga't** en el reguerot **d'aquesta** banda», va dir **l'eriçó** a la seva muller.

«La llebre i jo sortirem de **l'altra** banda. Així que comencem a córrer, jo giraré cua i tornaré al començament. Quan la llebre arribi i et vegi, es pensarà que sóc jo».

L'eriçó i la llebre, de Lleó Tolstoi

17 Un dia, les mones del parc van decidir fer un viatge **cultural**. Camina que **caminaràs**, **es** van aturar per fi i una va preguntar què **es** veia.

–La gàbia del **lleó**, la bassa de les foques i la casa de la girafa –va respondre una altra.

–Que gran que **és** el món i que n'**és** d'instructiu, viatjar!

Van reprendre el **camí** i es van aturar al migdia. La mona va tornar a preguntar què **es** veia:

–La casa de la girafa, la bassa de les foques i la gàbia del **lleó**.

–Que estrany **és** el món i que n'**és** d'instruc-

tiu, viatjar!

Es van tornar a posar en **camí** i només **es** van aturar quan el sol se'n va anar a la posta.

Aleshores va tornar a preguntar què **es** veia.

–La gàbia del **lleó**, la casa de la girafa i la bassa de les foques.

–Que avorrit **és** el món: sempre **es** veuen les mateixes coses. Viatjar no serveix ben **bé** per a res.

El viatge de les mones, de Gianni Rodari

23 Una vegada hi havia una **viuda** que tenia **dues filles**, de les quals la gran se li assemblava tant de cara i de caràcter, que hauríeu dit que **eren** la mateixa **persona**. La **mare** i la **filla** gran **eren** tan **antipàtiques** i orgulloses, que no s'hi podia viure. La **petita**, que era el retrat del seu **pare** per la dolçor i l'honradesa, era una de les **noies** més **boniques** que mai s'hagin vist.

La **mare** estava boja per la **filla** gran, i tenia una mania molt forta a la **petita**. La feia menjar a la **cuina** i treballar **sense** parar. Entre altres **coses**, aquesta pobra **noia** havia d'anar **dues vegades** cada **dia** a buscar aigua en una font que **era** a més de mitja hora de la casa.

Les fades, de Charles Perrault

26 En Joan Seudoviu anava **carrer** enllà, acompanyat del seu fill, i llegint amb molt d'**interès** un llibre de ciències **naturals**. Vivien en un lloc on hi havia molt poc trànsit i això d'anar llegint pel **carrer encara** es podia fer sense por ni perill de ser esclafat.

De tant en tant, algú que passava saludava en Joan Seudoviu, que al seu **barri** era un home molt conegut, i ell, sense alçar la vista de les pàgines del llibre, tornava la salutació, amb molta cortesia.

Però vet aquí que hi havia un **ruquet** lligat en una

argolla de la **paret**. En Joan Seudoviu, sempre submergit en la **lectura** del llibre, només el va **entreveure**, i el va saludar com si **res**. El seu fill, **aleshores**, tot **sorprès**, li va preguntar per què l'havia saludat:

–I per què no l'havia de saludar? –va **respondre** ell.

–Però, **pare**; si és un ase!

–Oh! No ve pas d'un! N'he **arribat** a saludar tants, en la meua vida!

No ve d'un, d'Albert Jané

29 A Calaf hi sol **fer** molt de fred, a l'hivern. Tant, que expliquen que un **matí** que hi havia mercat les paraules es van **glaçar**.

Els **venedors** prou cridaven per **vendre** les seves mercaderies, i els **compradors** també; però tan bon punt les paraules els sortien de la boca, quedaven gelades i ningú les arribava a **sentir**.

Tothom intentava **parlar** i cridava més i més, però ningú no aconseguia fer-se entendre perquè les paraules es quedaven congelades a l'aire. Aquell

era el mercat més **silenciós** que mai us hàgiu pogut **imaginar**. La gent obria la boca, movia les mans i a les orelles no els arribava cap so.

Però quan va **sortir** una ullada de sol i la temperatura va **millorar**, les paraules es van **desglaçar** i es va **sentir**, de cop, tot allò que s'havia dit durant el **matí**. La cridòria era eixordadora. Per això quan sentim molt soroll, diem: això sembla el mercat de Calaf!

Sembla el mercat de Calaf, rondalla popular

34 A en Quim no li **agradava** gens la nit. Li **agradava** el sol, el color groc del sol.

També li **agradaven** els fanals i les llanternes i fins i tot els llampecs. La llum i la claror el feien content; en **canvi** no li **agradava** gens la nit.

A en Quim tampoc no li **agradaven** els interruptors perquè **apagaven** els llums. Per això en Quim mai no **tancava** els interruptors; sempre **deixava** encesos el llum del **rebedor**, el llum del menjador i els llums de totes les **cambres**. A les nits d'estiu

mai no sortia al jardí i es **quedava** sol i **avorrit** mentre els seus amics **jugaven sobre l'herba**; la nit li feia por.

El pare i la mare **apagaven** un per un tots els llums de la casa. **Llavors** en Quim es **ficava** al llit i s'**abrigava** fins als ulls sota els llençols; però **deixava** sempre un llum encès.

Encendre la nit, de Ray Bradbury

40 Per escriure aquest diari, em **serveixo** de grans fulles d'**algues** vermelles i d'una tinta negra que el nostre veí de **baix**, el pop senyor Oktopús, m'ha donat amablement. El senyor Oktopús és l'escrivent de les profunditats. Té la seva bossa plena de tinta. Escriu el correu dels **peixos** que no saben **llegir**; és ell qui fa córrer les petites **xafarderies** submarines.

Quan hauré acabat el meu diari, ficaré totes les fulles **junttes** dins una gran ampolla, la tancaré i la

deixaré marxar! Les onades l'**arrossegaran** fins a una **platja** i, amb una mica de sort, no s'haurà trencat. I, un dia, un nen l'**arreplegarà!**

I pensar que alguns humans prenen les balenes igual que els homes. Tenim la sang calenta. **Vaig néixer** fa prop d'un any, i ho **vaig** fer sortint del ventre de la mamà. Al cap d'un moment ja sabia nedar. I pesava nou-cents quilos!

El balenó Artur, de Florence Faucompré

43 Un capvespre d'**hivern**, amb un fred que pelava, un viatger va **arribar** a l'**hostal** d'un poble de la costa. Va deixar el cavall a l'**estable** i va entrar a la sala de l'**hostal**, que era plena de gom a gom. S'**hauria** volgut **acostar** a la llar de foc per escalfar-se però tots els llocs eren ocupats. **Aleshores** va dir amb veu molt **alta**:

–**Hostaler!** Feu que duguin una dotzena d'**ostres** al meu cavall!

–El vostre cavall menja **ostres**? –va preguntar l'**hostaler** estranyat.

–Ja **ho** veureu: feu-**ho** tal com us **ho** dic –va

insistir el viatger.

L'**hostaler** se'n va anar a complir l'**encàrrec** i la majoria dels qui eren a la sala, que **havien** escoltat la conversa, el van seguir plens de curiositat, cosa que va **aprofitar** el viatger per a instal·lar-se al millor lloc al costat del foc. Al cap de poc va tornar l'**hostaler**:

–El vostre cavall no se les vol pas menjar, les **ostres!**

–**Ah**, no? Doncs porteu, que ja me les menjaré jo!

El cavall i les ostres, d'Albert Jané

49 L'estàtua del Rei **Feliç** estava trista perquè veia els sofriments del seu poble, i va demanar ajut a una oreneta; però s'acostava l'hivern, i l'oreneta havia de marxar cap a llocs on no **fes** fred...

Però el Rei **Feliç** la va **convèncer**, i l'oreneta anava traient totes les pedres **precioses** i les **peces** d'or que hi havia a l'estàtua i les anava donant als **necessitats**. I a **mesura** que l'oreneta anava fent els encàrrecs del Rei **Feliç**, a **mesura** que anava ajudant tots els pobres, l'estàtua era cada vegada

menys bonica. Fins que un dia d'hivern l'oreneta es va adonar que l'estàtua ja no tenia cap pedra **preciosa**; **aleshores** digué adéu al rei i emprengué el vol cap a altres terres.

Les autoritats es van adonar que el Rei **Feliç** ja només era una estàtua de plom, i la van fer fondre. I, **cosa** ben estranya, el forn no va poder fondre el cor de l'estàtua del Rei **Feliç**: el cor sempre quedava **sencer**.

El Rei Feliç i l'oreneta, rondalla mallorquina de Nadal

57 La pobra Katinka se'n va anar **cap** al **bosc** **plorant amargament**. La neu ho cobria tot i aviat va perdre el camí. **Tremolant** de **fred** i de por, vagava pel mig del **bosc** sense saber **cap** on tirar. De **sobte**, entre els arbres, va veure com una mena de resplendor molt viva. S'hi va adreçar i al **cap** d'una estona va arribar a una clariana on cremava una gran foguera, al **voltant**

de la qual hi havia dotze figures immòbils, ben embolicades en **grans** mantells.

Katinka s'hi va acostar, tímida, i els va demanar: –Escolteu, bona **gent**: **estic tremolant** de **fred**. Que us faria res de deixar-me escalfar una mica a la vora del vostre **foc**?

Els dotze mesos, d'Albert Jané

QUADERN 4

3 Un pastor d'**Andorra** havia rebut una unça d'or per quatre anys de treball. **La** va amagar en un plat de fusta, **però** un dia que el rentava al riu **Valira** el corrent se'l va endur **riu** avall. **No** vulgüeu pas saber el desconsol del pobre home! **Tal** fou el seu disgust que va abandonar el ramat i va baixar a **Andorra la Vella** on es llogà de **mosso** d'un negociant.

Anant de fira en fira s'escaigué que un dia, a la d'**Organyà**, li serviren les sopes en un plat de fusta.

Aquell plat era el seu! **Reprimint** la seva emoció i després de molt rumiar, **va** demanar a l'hostalera si l'hi volia vendre.

–**De** cap manera! **Aquest** plat el vaig trobar rentant la **roba** vora el **Segre**, i me l'estimo molt.

Insistí novament el pastor i, **després** de molt regatejar, l'**aconseguí** per dues monedes de plata. **Llavors**, més content que un gínjol, se'n tornà cap a **Anyós**, el seu poble.

La moneda d'or retrobada, llegenda andorrana

QUADERN 5

7

Cal posar una mica d'èmfasi en l'entonació. Cal, sobretot, anotar quina entonació s'ha fet primer, si la interrogativa o l'exclamativa. Seria molt recomanable gravar-ho i fer servir la cassette a l'hora de corregir.

11

Aquest exercici pot variar una mica segons la zona geogràfica.

Si no vols posar greix...	de debò	Es va perdre un nen...	fals
El meu gos era tan llest...	de debò	Avui el cel...	de debò
Com que feia tant de fred...	fals	Se li arruga la pell...	de debò
I tot això és tan cert...	de debò	Els dies de neu...	fals

COM VENT

gent	peix	llet
neu	llest	pell
greix	gest	vell

COM PEU

fred	nen	preu
cert	cel	
verd	mel	

12

Hi pot haver diverses maneres de pronunciar aquestes paraules segons l'àrea geogràfica. Qui ho dicti haurà de fer-ho repetint diverses vegades cada paraula. Pot ser molt útil el magnetòfon.

Les respostes més freqüents en el català central seran aquestes:

Tenen la **o** de **sol** les paraules **gol, nom, hort, foc, bosc, font, got, coll**

Tenen la **o** de **dos** les paraules **gos, ros, pop, plom, rot, tronc, forn, xop**

19

Havia arribat el nou rector de la parròquia. Era un capellà jove i espavilat, que des del primer dia va haver de **lluitar** perquè els **pagesos** li fessin cas.

—Aquest **mossèn**... Però si és una criatura. El rector difunt, que al cel sia, sí que era savi i feia bé les coses. Ai, Mare de Déu, aquest **rectoret**, si encara sembla que vagi a escola!

Mossèn Pep ja n'estava ben tip, dels **comentaris**:

—I quina en faré?—**rumiava** el capellà—: ja **ho**

tinc...

El **diumenge**, a la missa major, després del sermó, els va dir:

—Estimats **feligresos**, per una gentileza de sant Pere, i per influència del meu sant patró, tinc el **poder** de fer ploure. Això sí, **us** heu de **posar** tots d'acord i, el dia que em direu, faré que ploqui sobre els camps de la vila. **Us espero** fins a l'hora de dinar.

No plou mai a gust de tothom, d'Oriol Vergés

31

El **ximpanzé** ja era una altra cosa. Afartant-se de cacauets, es gratava el cos i gesticulava de manera que **semblava** un pallaso. Tenia un tros de diari que li **havien** deixat perquè li agradava molt de jugar-hi. El **ximpanzé** el va agafar **amb** totes dues mans i es va estar molta estona **contemplant**-lo. Feia la **impressió** que estiugués **llegint**. Feia el mateix posat de preocupació que el pare d'**en** Linus quan llegia el diari assegut a la butaca.

En sortir del parc, tots tres es **van** dir adéu.

S'havia fet tard i **havien** de tornar a casa.

L'autobús d'**en** Linus arribava en aquell moment.

Ell, **fent** una corredissa, s'hi va **enfil·lar**. Va **comprar** el bitllet i, **com** que no anava gaire ple, va escollir un **seient** al costat de la finestra.

Potser somies, Linus?, de J. A. Vallvé

55

Caldrà llegir amb claredat els mots, de forma que no hi hagi dubte de si acaben o no amb so de **T**. Pot ser útil l'ús del magnetòfon. Cal tenir molta cura d'acomodar la pronúncia a les característiques lingüístiques de l'àrea geogràfica de l'escola.

QUADERN 6

2

Cal posar una mica d'èmfasi en l'entonació. Cal, sobretot, anotar quina entonació s'ha fet primer, si la interrogativa o l'exclamativa. Seria molt recomanable gravar-ho i fer servir la cassette a l'hora de corregir.

16

Bill Higgins no solament **és** l'encarregat del departament, sinó que també **és** un fatxenda de pronòstic. Va vestit sempre a l'últim crit i amb brillantina als **cabells**. Tothom el coneix per míster **Maniquí**. La seva vanitat **és** lle-gendària. A **més a més**, cal afegir que **es** considera el venedor amb **més** qualitats de tot Anglaterra.

Bill Higgins **es** bufa la solapa de l'elegant americana perquè no hi quedi ni un polsim quan veu entrar una monja de la **caritat** que, mig avergonyida, **es** dirigeix cap al taulell, com si fos una de les

poques vegades que **és** a la ciutat.

Bill s'hi posa **bé, es** passa la mà per la clenxa i, amb el seu to de sempre, que **és** d'allò **més** amable, diu:

–Vaja, germana!, que s'ha perdut per **aquí**?

Com que ella li fa una mirada d'aquelles que maten, Higgins arronsa automàticament les espatlles.

La dama del perdiguer negre, de Wolfgang Ecke

21

Tots els relats **coinciden** que les nits en què el vent **bufava** amb una rara sonoritat, la **lluna** era **amagada** per **nuvoldes** fumejants i el mar es **cobria** d'ombres bellugadisses, eren les que el **Monstre** del Mar **preferia** per aparèixer sobtadament. Així, quan tombava una d'aquestes nits **misterioses**, a Horua ningú no hauria gosat de llançar la **seva piragua** al mar.

Ningú excepte Pararu. Si li calia, en una nit d'**aquelles** no dubtava a **aventurar-se** mar **endins** i

pescar més enllà de la línia d'esculls coral·lins. I gairebé sempre, en **aquelles** ocasions, la seva **pesca** era tan abundant que **semblava** un **miracle**. El **rebesavi** Omahu, quan li ho explicaven, **repetia** sempre:

–**Deixeu-lo** que faci. Això no és més que un **esquer** del **Monstre** per a fer-lo caure al parany. Qualsevol **dia**, Pararu no tornarà més!

El Monstre del Mar, de Carles Macià

24

El segon enginyer va dir que ell proposava un sistema més senzill i més econòmic.

Amb un bon **corró**, que ell mateix **procuraria**, introduït sota la **roca**, la podrien desplaçar fins on convingués.

–I, comptant-ho tot, no **costaria** pas més de deu mil **rubles**. Ja veieu que és un preu ben **moderat**, a l'abast de tothom.

Aleshores es va presentar un pagès, assabentat de la qüestió, i va proposar d'**encarregar-se** ell de l'**operació**. No en demanava sinó cent **rubles**.

Estranyats de la proposta, li van demanar com s'ho **faria**.

–És molt senzill. Cavaré un gran **forat** a terra, a tocar mateix de la **roca**, i escamparé la **terra** per l'espallada. Fer caure la **roca** al sot, serà bufar i fer ampolles. En acabat **anivellaré** el **terreny**.

I així ho van fer. I per **recompensar-lo** li van donar, no cent **rubles**, com havia demanat, sinó dos-cents.

L'enginyer del pagès, d'Albert Jané

27

En una església un **sabater** ric vetllava el cos d'un **sabater** pobre que havia fet **veure** que es moria per tal de no **haver** de **pagar** uns **diners** que devia a l'altre **sabater**.

Uns lladregots van entrar a l'església per repartir-se el que havien robat, però no van **aconseguir** posar-se d'acord: tots volien la part més grossa. Fins que després de molts crits i discussions el **capità** va **resoldre** que aquell que més **enfonsés** el seu punyal en el cos del mort seria qui s'enduria la **millor** part.

I vet aquí que quan ja es disposaven a **punxar**

ben punxat el pobre **sabater**, aquest, sense **deixar** de fer-se el mort, es va **alçar** lentament.

Valga'm Déu, quin esglai! Els lladregots van quedar-se ben garratibats i van **tocar** el dos en un tres i no res. I encara corren.

Llavors, el «mort» va quedar-se amb el **botí**. Va **pagar** al **sabater** ric allò que li devia, i encara n'hi va **quedar** per **viure** bé tota la vida.

El sabater que devia tres quartos, adapt. de M. Company

32

Un dia, el Sol i el **Vent** discutien **sobre** quin dels dos tenia més força. Cada un d'ells es **pensava** tenir-ne més que l'altre. Per veure qui dels dos tenia raó, **van** decidir **provar**-ho.

En aquell moment, **van** veure que **passava** un home, que **anava amb** una manta **sobre** les espatlles. **Llavors** el Sol **va** dir:

—Fem la **prova amb** aquest home que ara passa. A **veure** qui dels dos té més força per prendre-li la manta. Comença tu primer.

El Vent es va posar a **bufar**, i l'home, que **porta-**

va la manta deixada anar, la **va** agafar fort per tapar-se **bé**. El **Vent va bufar** més fort, i l'home es **va embolicar** més **amb** la manta. I, com més **bufava**, en comptes de fer-la caure, **resultava** que l'home l'**agafava** més fort. El **Vent suava** la gota negra i no **sabia** com fer-ho, fins que el Sol li **va** dir:

—Si ho **vols**, ara ho **provaré** jo.

I quan el Sol **va** començar a escalfar, l'home es **va** treure la manta.

El Sol i el Vent, conte popular

38

—T'ho **juro**, Pepa. **Vaig** trobar un cocodril al contenidor —**vaig** insistir en veu **baixa**, mentre mirava a tots costats com fan a les pel·lis d'espies.

Els **vaig** tornar a explicar tota la història i ells no s'ho acabaven d'empassar, i el que no entenien de cap manera era que els pares **haguessin** pactat una solució, perquè el que vam fer va ser un pacte: quedar-nos el cocodril a casa fins que es fes més gran.

—Però d'on deu haver sortit, aquest animal? —**va preguntar** en Tòfol posant-se la mà sota la barba com fan als tebeos d'en Holmes.

—Jo **vaig llegir** una **vegada** que hi ha **gent** que tira ous i cries de rèptils pel forat del vàter. Aquests animals van a parar a les **clavegueres**, on troben molt de **menjar**. O algun empleat municipal despistat, i se'l **cruspeixen** de viu en viu en un tres i no res —**va explicar** la saberuda de la Pepa.

Ho diem a la colla, de Jaume Cela

42

En Joan Seudoviu **anava** carrer enllà, acompanyat del seu fill, i llegint amb molt d'interès un llibre de ciències naturals.

Vivien en un lloc on **hi havia** molt poc trànsit i això d'**anar** llegint pel carrer **encara** es podia fer sense por ni perill de ser esclafat.

De tant en tant, algú que passava saludava en Joan Seudoviu, que al seu barri era un **home** conegut, i ell, sense **alçar** la vista de les pàgines del llibre, tornava la salutació, amb molta cortesia.

Però vet aquí que **hi havia** un ruquet lligat en

una **argolla** de la paret. En Joan Seudoviu, sempre submergit en la lectura del llibre, només el **va entreveure**, i el **va** saludar com si res. El seu fill, **aleshores**, tot sorprès, li **va** preguntar per què l'**havia** saludat:

—I per què no l'**havia** de saludar? —**va respondre** ell.

—Però, pare; si és un **ase!**

—**Oh!** No ve pas d'un! N'**he** arribat a saludar tants, en la meua vida!

No ve d'un, d'Albert Jané

48

Tot **va començar** amb l'ull esquerre: **va començar** a mirar pel seu compte. És a dir: mentre jo mirava, posem per cas, la gent que **passava**, ell s'entestava a mirar la lluna en un cove. Però després de l'ull, **va** ser l'orella de la dreta que **va començar** a escoltar el que li venia de gust, de manera que mentre jo intentava escoltar la ràdio l'orella escoltava la **piuladissa** d'**ocells** del jardí. I després de l'orella, la mà dreta, i el peu esquerre, i la llengua i les dents i el clatell i el melic,

i la mà esquerra i la cama dreta i el peu dret i tota la resta del **cos**...

Era un batibull, **senyors**. Cada part del meu **cos** anava a la **seua**. Una orella escoltava el cant dels **ocells**, l'altra una **conversa** entre dues dones, un ull mirava el **cel** i l'altre un forat de claveguera; la llengua parlava pel seu compte **recitant** un poema d'en Verdaguier, mentre una dent s'havia **entossudit a mossegar** un **tros** de xocolata...

L'assemblea del cos, de Joles Sennell

57

L'Eudald era un home **molt distret**. Un matí que estava més **distret** que mai, **va** agafar el tramvia per anar a treballar.

Plovia, nevava, feia **vent** i **de tant en tant** pedregava una mica. Quin **temps** més **dolent!** Era primavera, i ja se **sap** que a la primavera el **temps** està una mica boig.

L'Eudald **va** mirar el rellotge, però es **va** adonar que se l'havia **deixat** a casa. **Va** demanar l'hora a un home que seia al seu **costat**.

—Són gairebé dos **quarts** de nou —digué l'home.

—Déu meu, sí que és **tard!** —exclamà ell, que havia d'entrar a treballar **precisament** a dos **quarts** de nou.

El tramvia corria **ràpidament** sobre les rodes. Per **sort**, el guiava un tramviàire **molt experimentat** que es ficava entremig del **trànsit** i aconseguia fins i tot avançar d'altres vehicles. En un **cert moment** **va** fer passar una roda sobre una vorera, amb **risc** d'atropellar una velleta.

Al tramvia, de Luigi Malerba

QUADERN 7

II

No em coneixeu?	No em coneixeu!
Estan tots bé.	Estan tots bé?
En Marramèu? Es va perdre!	En Marramèu es va perdre?
Què, ballem?	Què ballem?
Ho has vist?	Ho has vist!
En Joan? A dalt d'un cavall!	En Joan a dalt d'un cavall?
Se n'ha anat a dormir tranquil?	Se n'ha anat a dormir? Tranquil!
El tren marxa a les set.	El tren marxa a les set?
És un ase?	És un ase!
Quina cadira m'ha tocat!	Quina cadira m'ha tocat?

23

Aquest exercici pot variar una mica segons la zona geogràfica. Si la resposta és diferent de la prevista caldrà observar la pronunciació de l'alumne.

gos/gros	—	bou/ou	+	col/gol	+
gos/ros	+	bou/pou	—	col/sol	+
foc/joc	+	cop/llop	—	flor/tro	+
foc/bloc	+	cop/pop	—	flor/plor	—
tronc/jonc	+	hort/mort	+	font/front	—
tronc/ronc	+	hort/port	+	font/pont	+
plom/nom	—	dos/tros	—	got/rot	—
plom/lom	+	dos/tos	+	got/pot	+

24

Aquest exercici pot variar moltíssim segons la zona geogràfica. Si la resposta de l'alumne és diferent de la prevista, caldrà observar-ne la pronunciació.

TENEN UNA E COM LA DE PEIX		TENEN UNA E COM LA DE SET	
rei	més	recerca	feina
satisfet	content	aquests	
era	portessin	feien	
Déu	diners	cabaneta	
he	demanés	deia	

QUADERN 9

20

Anant de cacera pel bosc, un cavaller molt ric i **opulent** es va perdre i separar dels seus **companys**. **Desorientat** i amb la gana que li **cargolava** els **budells**, es va **posar** a caminar seguint un **corriolet** que serpentejava per entre els pins i les alzines **sureres**, i va arribar fins a la cabana d'una pobra dona que vivia al bosc i que es dedicava a **collir** herbes remeieres.

El cavaller, que no s'aguantava dret de fam i de cansament, va demanar a la vella **herbolària** que li preparés alguna cosa de menjar –res, qualsevol

cosa, un **conillet** a la brasa o unes bones llesques de pa amb **tomàquet** i pernil–, però la bona dona li va **contestar** que era molt pobra i que **només** tenia un **rosegó** de pa i un gra d'all.

–Doncs m'hauré d'**aconterar** amb això –va dir, resignat, el cavaller.

I es va menjar la sopa d'all que li va preparar la vella, però amb molta **sorpresa** va **trobar** que era la cosa més bona d'aquest món.

La sopa d'all, de Joan Amades

43

–Escolteu –els **vaig** dir amb veu lenta i cerimoniosa–, m'és ben **igual** d'on **hagi vingut** el cocodril. És aquí i prou. No ho **digueu a ningú**, o només als que són de molta confiança. I als profes res de res, ni una paraula, almenys per ara, perquè he pensat que el cocodril ens pot **ajudar** molt quan **hàgim** de fer la funció de teatre el dia de Sant **Jordi**. Donarem un toc de realisme a l'obra que serà massa. **Aixequeu** la mà dreta i **jureu** mantenir el secret, d'acord?

Tots tres van alçar la mà i van dir el **jurament**, però em va semblar que la Pepa havia creuat els

dits i que en Secall s'havia fet un nus amb la **llengua** per trencar els efectes del **jurament**. No en **vaig** fer **gaire** cas, perquè de reüll veia tota la colla de la **Joana xisclant** i saltant al seu voltant com orenetes a la primavera. Ja n'anaven tips. Tenia la certesa que en poques hores ho sabia tothom. L'important era que no arribés a les orelles dels profes, especialment de la senyo.

Ho diem a la colla, de Jaume Cela

49

Un dia, l'**amo** de can Jampau va dir al seu fill que guarnís la mula perquè **havien** d'anar a la vila propera, on **hi havia** un mercat. El noi així **ho** va fer i al cap d'una **estona** pare i fill van emprendre amb la mula el camí de la vila. L'**home** va dir al seu fill que pugés **a** la mula i ell es va posar **a** caminar al seu costat. Al cap de poca estona van trobar dos **homes** que venien en direcció contrària, i el pare va dir al seu fill que es fixés en el que deien. El fill així **ho** va fer i va sentir que l'un deia **a** l'altre:

–T'**hi** fixes? Aquest xicot va dalt del cavall i permet que el seu pare, pobre **home**, vagi **a** peu. Com **hi ha** món, els joves d'**avui** dia! Ni respecte als pares, no tenen!

–I què **hi** dius, tu? –va preguntar el pare al seu fill.

–Que trobo que tenen **raó**.

–Doncs baixa de la mula que **hi** pujaré jo.

El bon home i el seu fill, conte popular

QUADERN 12

12

Hi pot haver diverses maneres de pronunciar aquests mots segons l'àrea geogràfica. La forma més habitual en el català central és la següent:

llet/set	–	meu/peu	–	gest/llest	+
peix/greix	+	meu/neu	+	fem/rem	+
nen/tren	+	fred/dret	+	rei/llei	+
nen/dent	–	fred/llet	–	serp/verb	–
gent/cent	+	pet/net	+	terç/vers	+
gent/vent	+	pet/fet	–	tres/res	+
gel/pèl	+	greix/feix	+	cec/crec	–
gel/cel	+	greix/eix	+	greç/rec	+

13

TENEN UNA **O** COM LA DE **SOL**

força	llavors	fort	vols
home	prova	com	jo

TENEN UNA **O** COM LA DE **DOS**

sobre	gota
raó	no

30

L'**Esteve** jugava a la **vora** del mar. **Buscava** una petxina tan grossa i **bonica** com la que la **seva** germana **havia trobat** feia dies. Tothom **havia alabat** a la nena la **bonica troballa**, i ell en sentia gelosia; per això **buscava** entre la sorra.

Era l'**hivern**, feia fred, però la mar era calma. La llum de la tarda **allargava** les **ombres** i ho **vestia** tot de daurat. L'**Esteve furgava** i **buscava** fins que es **va** fer molt tard i el sol es **va** enfonsar darrere

les muntanyes **blaves**, i **van** sortir la lluna i les estrelles de l'**hivern**, que són moltes i **brillants**. El nen ho **va veure** i **va** tenir ganes de plorar, perquè no **trobava** cap petxina. Ell mai no tenia tanta sort com la **seva** germana gran; sempre hauria de ser el germanet petit de la **seva** germana. Per això, encara que ja era tard, no **volia** tornar al **poble** i, malgrat el fred, **buscava** la petxina que en algun indret, entre la sorra, es **devia** amagar.

L'Esteve i l'estrella, de M. Àngels Gardella

41

Pararu va remar desesperadament. En ser prop de la platja, els seus crits van despertar tot el poblat. **Tothom** va córrer cap a la platja a temps just de veure com Pararu saltava a la sorra i **s'hi** deixava caure, plorant com una criatura i gemegant:
 –El Monstre del Mar, el Monstre del Mar! L'**he** vist! Allí, allí...
 I assenyalava cap al mar. Llavors **tothom** el va **envoltar**, dient-li:
 –**Ho** veus? **I** tu deies que no **existia**! Incrèdul, més que incrèdul!

El tinent Murphy va baixar al submarí per l'escaleta metàl·lica.

–Alguna novetat? –li va preguntar el comandant.

–No. Només que, en sortir a l'exterior, **hem** vist un pescador **indígena** que **s'ha** posat a xisclar i que **ha** fugit com si l'**empaités** el dimoni.

–Pobre **home**! –va comentar el comandant–. Vés a saber per quina mena de bèstia **estranja** ens deu **haver** pres!

El Monstre del Mar, de Carles Macià

54

Una vegada van fer una **pel·lícula** en què intervenia un gos. El gos es va fer molt **popular** entre la gent de l'estudi, anava i venia, però a mi se'm va acabar la **tranquil·litat**: fugia pels racons, espaordit i temerós de topar-me'l. Haig de reconèixer que aquell gos era un actor **excel·lent** i, a més a més, molt **intel·ligent**.
 Quan acabà la filmació el productor va pagar una **pila** de bitllets a l'amo del gos, perquè es veu que als animals que contracten els paguen com als artis-

tes. A mi, la veritat, no em falta de res, però vaig sentir una mica de **gelosia**.

Per això, quan, en certa ocasió, van necessitar un gat per a una **pel·lícula**, el porter va proposar que fos jo qui hi sortís. Quina **il·lusió**! Però quan vaig sentir que el productor s'hi avenia dient que aquella vegada no caldria pagar res, em vaig revoltar. Què s'havien cregut?

El gat dels estudis, de Josep Vallverdú (adaptació)